

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2023, sp. zn. 7 Tdo 55/2023, ECLI:CZ:NS:2023:7.TDO.55.2023.1

Číslo: 26/2023

Právní věta:

Trvalým následkem podle § 302 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku není jakékoli, byť i trvalé, poškození zdraví zvířete, ale jen poškození podstatné, způsobující nikoliv přechodnou vážnou poruchu (např. zmrzačení, ochromení údu, ztrátu či podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí nebo poškození důležitého orgánu), která narušuje normální tělesné či psychické funkce tak, že výrazně znesnadní život zvířete, který byl pro něj obvyklý před touto poruchou.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.03.2023

Spisová značka: 7 Tdo 55/2023

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Týrání zvířat

Předpisy: § 302 odst. 1 tr. zákoníku
§ 302 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného M. U. zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 6. 2022, sp. zn. 50 To 148/2022, a rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 26. 4. 2022, sp. zn. 4 T 32/2022, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Chebu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Chebu ze dne 26. 4. 2022, sp. zn. 4 T 32/2022-89, byl obviněný M. U. uznán vinným zločinem týrání zvířat podle § 302 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku a odsouzen podle § 302 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání devíti měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu patnácti měsíců a podle § 70 odst. 2 písm.

a) tr. zákoníku k trestu propadnutí věci postihujícím dvě nášlapné kovové čelistové pasti.

2. Jako zločin týrání zvířat podle § 302 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku posoudil Okresní soud v Chebu skutek, který podle jeho zjištění spočíval v tom, že obviněný v přesně nezjištěné době na počátku července 2021 na částečně oploceném pozemku v XY, okres Cheb, v rozporu s ustanoveními § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon na ochranu zvířat proti týrání“) a § 45 odst. 1 písm. a) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o myslivosti“), nastražil dvě nášlapné kovové čelistové pasti, do jedné z nich se v přesně nezjištěné době ve večerních hodinách dne 3. 7. 2021 chytila samice kočky domácí chovaná V. M., který ji našel dne 4. 7. 2021 v 9:20 hodin, přičemž kočka v důsledku sklapnutí pasti utrpěla poškození pravé zadní končetiny, roztržení kůže v tříselné oblasti a krvácení z otevřené rány, do níž i do kůže celého těla byly od much nakladeny tisíce larev, kočka byla těžce dehydrovaná, vyčerpaná, v septickém šoku, trpěla permanentní trýznivou bolestí, a to i při léčbě a rekonvalescenci, a poškozením stehenní kosti pravé zadní končetiny došlo k trvalému poškození struktury stěny kosti, kočka zůstala trvale omezena v pohybu, obratnosti a lovu ve venkovním prostředí.

3. Odvolání, která podali obviněný proti výroku o vině a trestu a státní zástupce v neprospěch obviněného proti výroku o trestu, byla usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 6. 2022, sp. zn. 50 To 148/2022-110, podle § 256 tr. ř. zamítnuta.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Obviněný M. U. podal dovolání proti usnesení Krajského soudu v Plzni. Výrok, jímž bylo zamítnuto jeho odvolání, napadl s tím, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Z toho je zřejmé, že obviněný odkázal na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. (ve znění zákona č. 221/2021 Sb.). Obviněný vytkl, že skutek byl nesprávně posouzen jako trestný čin. Připustil, že z jeho strany šlo jen o nedovolený způsob lovu a mohlo jít o týrání zvířete podle § 4 odst. 1 písm. y) zákona na ochranu zvířat proti týrání, avšak namítl, že užití nedovoleného způsobu lovu směřujícího vůči divoce žijící zvěři za účelem ochrany chovaných zvířat nelze považovat za surový nebo trýznivý způsob týrání. Připomněl, že nedošlo k usmrcení zvířete, což ani nebylo jeho úmyslem. S poukazem na ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku zdůraznil, že společenská škodlivost jeho jednání nedosáhla takové intenzity, aby bylo možno toto jednání hodnotit jako zločin. Obviněný se dovoláním domáhal toho, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů a aby ho zprostil obžaloby nebo přikázal Okresnímu soudu v Chebu věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

5. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství v písemném vyjádření k dovolání uvedl, že jednání obviněného nezáleželo jen v „prostém“ týrání zvířete, jako je tomu v případě přestupku podle § 27 odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání. Podle skutkových zjištění kočka trpěla krutou bolestí, a to zřejmě po dobu několika hodin - od večera dne 3. 7. 2021. Šlo proto o trýznivý způsob týrání ve smyslu § 302 odst. 1 tr. zákoníku. Státní zástupce konstatoval, že řada zakázaných způsobů lovu může být podle okolností současně surovým nebo trýznivým týráním zvířat. Poukázal na to, že společenská škodlivost činu nevykazuje nic natolik výjimečného, aby to vzhledem k ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku mohlo odůvodnit závěr, že posuzované jednání nebylo trestným činem. Dovolání označil za zjevně neopodstatněné a navrhl, aby bylo podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuto.

III.

Přípustnost a důvodnost dovolání

6. Nejvyšší soud shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno obviněným jako oprávněnou osobou podle § 265d odst. 1 písm. c) tr. ř., prostřednictvím obhájce podle § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě a na místě podle § 265e tr. ř. a s obsahovými náležitostmi podle § 265f odst. 1 tr. ř.

7. Nejvyšší soud neshledal důvody k odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř. Podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. přezkoumal napadené usnesení i předcházející řízení a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

8. Podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Podstatou tohoto dovolacího důvodu je vadná aplikace hmotného práva, tj. typicky trestního zákoníku, na skutkový stav, který zjistily soudy prvního a druhého stupně. Podané dovolání tomu obsahově odpovídá zejména v částech, v nichž obviněný namítl, že nešlo o trýznivý způsob týrání a že společenská škodlivost jeho jednání nedosáhla takové intenzity, aby bylo možno je hodnotit jako zločin.

9. Zločinu týrání zvířat podle § 302 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo týrá zvíře surovým nebo trýznivým způsobem, způsobí-li takovým činem týranému zvířeti trvalé následky na zdraví nebo smrt.

10. Z okolností posuzovaného případu vyplývá (a nebylo to zpochybňováno), že obviněný byl chovatelem drůbeže a holubů, že mu na ně chodila zvěř (patrně lišky) a že z tohoto důvodu nastražil dvě nášlapné kovové čelistové pasti, do jedné z nich se chytila kočka souseda obviněného, která tak utrpěla popisovaná zranění.

11. Kočka domácí je obratlovec, a tedy zvíře ve smyslu § 3 písm. a) zákona na ochranu zvířat proti týrání. Dovolatel nezpochybňuje, že došlo k týrání zvířete. Zákonným znakem trestného činu týrání zvířat podle § 302 odst. 1 tr. zákoníku není porušení jiného právního předpisu, nicméně se naplnění znaku týrání dovozuje zejména z ustanovení § 4 odst. 1 cit. zákona. Není však rozhodné, zda obviněný porušil ustanovení § 4 odst. 1 písm. i), k) cit. zákona, jak dovodil (v souladu s odborným vyjádřením Státní veterinární správy) okresní soud v odůvodnění rozsudku, anebo ustanovení § 4 odst. 1 písm. y) cit. zákona, jak je uvedeno v dovolání. Znak týrání pak vůbec nelze dovozovat jen z užití zakázaných způsobů lovu, i když při jejich užití samozřejmě může k týrání dojít. Je faktem, že podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona na ochranu zvířat proti týrání je zakázáno odchyťovat nebo usmrcovat volně žijící zvíře mimo jiné pomocí čelistových pastí a že v § 45 odst. 1 písm. a) zákona o myslivosti je jako jeden ze zakázaných způsobů lovu uvedeno chytání zvěře do nášlapných pastí. Nemá to však přímý vliv na naplnění znaku týrání. V § 45 odst. 1 zákona o myslivosti jsou uvedeny i takové způsoby lovu, u nichž je dobře patrné, že nemusí představovat týrání zvířat ve smyslu § 302 odst. 1 tr. zákoníku. Podstatné je, že stav, ve kterém se ocitla kočka chycená do nastražené čelistové pasti, fakticky měl povahu týrání.

12. Pokud jde o to, zda došlo k týrání surovým nebo trýznivým způsobem (od 1. 1. 2020, tj. od účinnosti novelizace trestního zákoníku zákonem č. 114/2020 Sb., se již nevyžaduje zvlášť surový nebo trýznivý způsob, k němuž podle soudu prvního stupně nedošlo), dovodily soudy objektivně trýznivý způsob týrání v podstatě z toho, že kočka byla bolestivému působení mechanismu pasti vystavena po dlouhou dobu, o čemž svědčí nejen její těžká dehydratace a celkové vyčerpání, ale také zanesení velkého množství larev much do otevřené rány a do kůže na celém těle. Není sice jasné, z čeho soud prvního stupně dovodil, že k chycení kočky do pasti došlo již ve večerních hodinách dne 3. 7. 2021, avšak lze akceptovat závěr, že kočka byla v pasti chycena několik hodin, neboť jinak by patrně nemohlo dojít k popsáním dějům (těžká dehydratace, zanesení larev much). Ze zjištění, že kočka nebyla z pasti uvolněna krátce po chycení, ale po delší době, lze dovozovat, že s tímto delším zachycením v pasti byla spojena taková míra utrpení, že již se jednalo o trýznivý způsob týrání.

13. Zároveň není možné učinit jiný závěr, než že obviněný věděl a byl srozuměn s tím, že do některé z nastražených čelistových pastí se může chytit zvíře a že chycené zvíře bude vystaveno takovým účinkům mechanismu pasti, které mají samy o sobě povahu týrání a které se vzhledem k délce působení mohou vystupňovat tak, že dosáhnou úrovně týrání trýznivým způsobem ve smyslu § 302 odst. 1 tr. zákoníku. Lze dodat, že omyl v předmětu útoku zde nemá význam, neboť pravá skutečnost zde byla nahrazena v pachatelově představě skutečností stejně významnou. Z formálního hlediska lze říci, že následek (účinek) nastal na objektu, který si pachatel představoval, pouze se mýlil v identitě objektu. Obviněný také musel počítat s tím, že pokud nezajistí kontrolu pastí v krátkých intervalech (ať už osobně nebo pomocí jiných osob či technických prostředků), může dojít k tomu, že zvíře bude v pasti chyceno dlouhou dobu několika hodin, což může být spojeno se značným utrpením. Také po subjektivní stránce byl znak týrání trýznivým způsobem naplněn. Okolnosti týkající se toho, na jaká zvířata byla past nalíčena a proč, tj. okolnosti vztahující se k pohnutce činu, mají vliv na stupeň společenské škodlivosti činu, jak bude ještě zmíněno.

14. Lze dodat, že soudy se z hlediska naplnění znaků posuzovaného trestného činu nezabývaly mimo jiné tím, zda při ochraně majetku ze strany obviněného nebyly splněny podmínky krajní nouze podle § 28 tr. zákoníku, případně zda nešlo o domnělou krajní nouzi. Podmínka proporcionality by při ochraně vlastního chovu patrně splněna být mohla a obviněný zřejmě neměl aktuálně k dispozici jinou možnost ochrany chovaných zvířat, nicméně stěží by bylo možno dovozovat, že nebezpečí hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, tj. zájmu na ochraně vlastnictví, případně zájmu na ochraně chovaných zvířat proti týrání ze strany predátorů, hrozilo přímo. Obviněný totiž pouze předpokládal, že k útoku škodné zvěře může dojít. Na tom nic nemění, že mohlo jít o reakci na sdělení souseda o zdecimování jeho chovu předchozího dne. A nic na tom nemění ani nepodloženost a nejasnost závěru okresního soudu, že pasti obviněný nalíčil „v přesně nezjištěné době na počátku července 2021“, z čehož by vyplývalo, že je ponechal nalíčeny více dní.

15. Ačkoliv nebyly soudem prvního stupně objasněny všechny okolnosti, lze učinit předběžný závěr, že posuzovaným jednáním obviněného byly naplněny (po formální stránce) zákonné znaky přinejmenším trestného činu týrání zvířat podle § 302 odst. 1 tr. zákoníku.

16. Námitka dovolatele, že jeho skutek neměl být kvalifikován jako trestný čin, ale pouze jako přestupek, je námitkou nesprávného hmotněprávního posouzení ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

17. Podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní následky s ní spojené lze uplatnit jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Jde o zásadu subsidiarity trestní represe a z ní vyplývající princip *ultima ratio*. Touto otázkou se soudy náležitě nezabývaly. Okresní soud v Chebu jako důvody, proč je nezbytné dovození trestní odpovědnosti obviněného, uvedl jen to, že obviněný pasti nalíčil na pozemku přístupném komukoli (což je navíc tvrzení poněkud zavádějící) a že obviněný porušil ustanovení zákona o myslivosti, ač je sám myslivec. To nejsou argumenty přesvědčivé. Odvolací soud k tomu nic dalšího nedodal.

18. Úvahám o subsidiaritě přitom mělo předcházet zařazení věci do určitého kontextu. Jednání obviněného (na rozdíl od jednání, na něž společnost pohlíží neměnným způsobem již tisíce let – například krádež) by ještě přibližně rok před spácháním nebylo trestným činem, neboť trestní zákoník k trestnosti vyžadoval zvláště surový nebo trýznivý způsob týrání anebo spáchání činu veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném. Teprve novelizací trestního zákoníku zákonem č. 114/2020 Sb. došlo s účinností od 1. 6. 2020 k dramatickému zpřísnění trestního postihu týrání zvířat. I soud prvního stupně přiléhavě uvedl, že k této nesystémové změně došlo v reakci na společenskou poptávku v souvislosti s kauzou tzv. množíren.

19. Jak je připomínáno i v odborné literatuře, trestní sazby příslušných kvalifikovaných skutkových podstat se vyznačují až absurdně drakonickou výší, jež dokonce přesahuje některé případy nedbalostního usmrcení člověka (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, str. 942). Jako příklad lze uvést, že pachatel, který bezohlednou jízdou za porušení důležité řídičské povinnosti usmrtí člověka (přechin podle § 143 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku) je ohrožen mírnější trestní sazbou než ten, kdo nalíčí past na potkany, kteří mu v době jeho nepřítomnosti ničí příbytek [zločin podle § 302 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku].

20. Zájem společnosti na ochraně zvířat před zlým nakládáním, které má povahu utrpení zvířete a ke kterému dochází v rozporu s právními předpisy upravujícími ochranu zvířete, je nezpochybnitelný. Svědčí o tom i společenská debata vyvolaná mediálně šířenými otřesnými případy týrání zvířat a existencí tzv. množíren psů a koček na území České republiky. Jedním z druhů deliktů odpovědnosti je odpovědnost trestní, postihující týrání zvířat. Zákonodárce byl při koncipování zákona č. 114/2020 Sb. veden úmyslem posílit ochranu zvířat prostředky trestního práva (přijetí zákona bylo kromě případů tzv. množíren také podpořeno několika mediálně diskutovanými kauzami týrání psů). V odborné literatuře je však poukazováno na to, že zoslabení trestní represe na úseku ochrany zvířat před týráním nepředcházely kriminologické výzkumy v tom smyslu, zda dosavadní správní postih je účinný či nikoliv a zda není možné jiné řešení než trestněprávní, což vyvolává pochybnosti o legitimitě nové úpravy obzvláště z toho důvodu, zda by nebylo účelnější zpřísnit administrativněprávní odpovědnost a zejména postarat se o její náležitou aplikaci. Je poukazováno rovněž na nesystémovost zásahu do trestních sazeb a vytvoření paradoxní situace, že týrání zvířat může být potrestáno přísněji než některé trestné činy proti fyzické osobě, ale nejen trestné činy proti životu a zdraví (viz např. srovnání základních trestních sazeb u trestných činů týrání zvířat a porušování domovní svobody či útisku). Připomíná se, že dosud platilo, že vrcholem trestněprávní ochrany jsou život a zdraví člověka jako nejvýznamnější, nejzávažnější právní statky, čemuž odpovídají i trestní sazby u jednotlivých trestných činů. Nová právní úprava tak otevírá otázku, zda člověk jako předmět útoku má být chráněn stejně jako zvíře, nebo více, anebo méně než zvíře. Jde o stanovení míry trestněprávní ochrany lidí a míry trestněprávní ochrany zvířat (JELÍNEK, J.: K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla. Bulletin advokacie č. 6/2020, str. 46).

21. Z uvedeného plyne, že aktuální právní úprava nese určité rysy kampaňovitosti a přizpůsobení aktivistickým tlakům (což souvisí s mnohdy kritizovaným jevem neuváženě častých změn i základních právních předpisů), a *de lege ferenda* lze očekávat legislativní korekci tohoto stavu. Vysoká horní hranice trestní sazby v § 302 odst. 3 tr. zákoníku vedla v daném případě k tomu, že nebylo možné aplikovat ustanovení § 307 odst. 1 tr. ř. a trestní stíhání podmíněně zastavit (nelze souhlasit s názorem odvolacího soudu, že by doznání obviněného nebylo jinak k aplikaci uvedeného ustanovení dostatečné). Konečně je možné na okraj také poznamenat, že na posuzované kauze lze pozorovat, že soudní praxi poněkud schází dřívější ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. (zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, účinný do 31. 12. 2009).

22. To, co bylo uvedeno shora, samozřejmě neznamená, že by soudy ve své aplikační praxi neměly plně respektovat vůli zákonodárce vyjádřenou v zákoně. Vyplývá z toho však nutnost obzvláště pečlivě se s ohledem na specifika daného případu zabývat otázkou subsidiarity trestní represe vyjádřenou v § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

23. Trestněprávní kvalifikace určitého skutku jako trestného činu je nejzazším řešením, krajním prostředkem, který má význam z hlediska ochrany základních celospolečenských hodnot pouze v závažnějších případech protispolečenských jednání. Trestní právo nesmí zasahovat do společenského života z jiného důvodu než k ochraně před trestnými činy vymezenými v trestních zákonech. Zásada subsidiarity trestní represe a z ní vyplývající princip *ultima ratio* brání tzv. hypertrofii trestní represe, která je příznačná pro totalitní režimy a vůbec pro situace, kdy fungování práva podléhá ideologickým tlakům. Z principu *ultima ratio* plyne, že trestněprávní řešení je nejzazší (subsidiární)

prostředek k ochraně právního řádu. Vyžaduje se, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě, to znamená především tam, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní. Trestní právo disponuje těmi nejcitelnějšími prostředky státního donucení, které značně zasahují do práv a svobod občanů a jejich blízkých a mohou vyvolat i řadu vedlejších negativních účinků. Proto legitimitu trestněprávních zásahů může odůvodnit výlučně nutnost ochrany elementárních právních hodnot před činy zvláště škodlivými pro společnost s tím, že neexistuje jiné řešení než trestněprávní a že pasivita státu by mohla vést ke svémoci či svépomoci občanů a k chaosu (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, str. 47). Jen důsledné respektování principu *ultima ratio* zaručuje, že omezení základních práv fyzických i právnických osob v důsledku trestních sankcí je možno považovat za proporcionální a odpovídající účelu trestního práva.

24. Jako podklad k závěru, že nejde o trestný čin, ale např. jen o přešůpek, je ovšem ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku aplikovatelné zásadně jen tehdy, když se posuzovaný skutek vyznačuje něčím tak výjimečným, že jeho společenská škodlivost nedosahuje ani té nejnižší úrovně běžně se vyskytujících případů daného trestného činu. Jinak řečeno jde o to, že zákonné znaky trestného činu jsou v konkrétním případě naplněny v menší intenzitě, než je u běžně se vyskytujících případů obvyklé. V případech jednání, která po formální stránce naplňují znaky zločinů (tj. nikoli jen přečinů), není závěr o neadekvátnosti uplatnění trestní odpovědnosti obvyklý, není však vyloučen. Společenskou škodlivost je třeba zvažovat vždy v konkrétním případě s ohledem na intenzitu naplnění kritérií uvedených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku, podle něhož jsou povaha a závažnost trestného činu určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem.

25. Ve prospěch obviněného především svědčí absence přitěžujících okolností a existence několika významných okolností polehčujících. Obviněný vedl před spácháním posuzovaného činu řádný život, je zcela bezúhonný, vykonával práci školníka a v zaměstnání je velmi kladně hodnocen. K činu se ihned doznal, upřímně ho litoval a dobrovolně nahradil způsobenou škodu. Svědčí mu tak polehčující okolnosti podle § 41 písm. j), l), o), p) tr. zákoníku. Lze uvažovat rovněž o polehčující okolnosti podle § 41 písm. g) tr. zákoníku, tj. že obviněný čin spáchal odvraceje nebezpečí, aniž byly zcela splněny podmínky krajní nouze. Tady ovšem není možné učinit definitivní závěr s ohledem na neúplnost dokazování.

26. Z pouhé, byť obzvláště výrazné, převahy polehčujících okolností ovšem nelze dovozovat, že stupeň škodlivosti činu neopravňuje dovození trestní odpovědnosti, i když jde o kritérium důležité. Podstatné jsou v daném případě okolnosti činu, pohnutka obviněného a v určitém smyslu rovněž míra jeho zavinění. Důležité rovněž je, že se jednalo o ojedinělý exces z jinak řádného života obviněného.

27. V řízení nebylo zpochybněno, že pohnutkou obviněného byla ochrana jeho majetku, případně i majetku souseda, konkrétně ochrana domácích chovaných zvířat před predátory (ochranu vlastnictví poskytuje zejména čl. 11 Listiny základních práv a svobod). Navíc lze říci, že současně mohla být pohnutkou činu obviněného také ochrana jeho zvířat proti „týrání“ ze strany predátorů (to, jak dravci nakládají s napadenými domácími zvířaty, je všeobecně známo). Právě tyto motivy jednání obviněného posuzovaný případ zásadně odlišují od běžně se vyskytujících případů, na které míří ustanovení § 302 tr. zákoníku (ve znění zákona č. 114/2020 Sb.). Soudy se však touto otázkou nezabývaly, ačkoli jde o stěžejní kritérium posouzení společenské škodlivosti činu. Právě uvedená pohnutka v souvislosti s okolnostmi činu zde může být tou výjimečnou skutečností, která by odůvodňovala aplikaci zásady subsidiarity trestní represe. Z výpovědi obviněného a dalšího obsahu spisu se naznačuje, že den před posuzovaným činem nějaký dravec (patrně liška) zdecimoval chov kachen souseda obviněného M. Č. (mělo jít o dva dospělé kusy a šest kachňat) a jmenovaný to řekl obviněnému s tím, aby „zkusil něco vymyslet“. M. Č. však nebyl procesním způsobem jako svědek

vyslechnut. Pro posouzení stupně společenské škodlivosti činu obviněného je třeba objasnit, zda, kdy, v kolika případech a s jakými následky se chovy hospodářských zvířat provozované obviněným a jeho sousedy staly terčem útoku škodné zvěře (predátorů). Nejasné také je, jaká opatření byla a mohla být proti těmto útokům podniknuta (aniž by ovšem např. uzavřením drůbeže do sice bezpečných, ale malých, nevyhovujících prostor, došlo zase ke spáchání trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách podle § 302a tr. zákoníku). K těmto otázkám bude nutno podrobně vyslechnout obviněného, dále jako svědka M. Č., případně provést další důkazy. Obviněný také uvedl, že po inkriminované události musel chov (který provozovali už jeho předci) zrušit, zřejmě proto, že se ocitl v podstatě bez možnosti efektivní obrany proti dravcům. I touto otázkou bude nutno se zabývat.

28. Nedostatečně objasněna zůstala rovněž otázka oplocení pozemku, na kterém obviněný pasti nastražil. Soud prvního stupně ve výroku rozsudku uvedl, že se jednalo o pozemek částečně oplocený. Vyšší společenskou škodlivost činu odůvodnil na prvním místě tím, že obviněný umístil pasti na ne zcela oplocený pozemek, „tudiž volně přístupný komukoliv“. Ohledáním místa činu se nezabýval. Obviněný uvedl, že prostor byl plně oplocen, ale plot nebyl v dobrém stavu. Vyjádření svědka V. M. k této otázce je poněkud rozporné, neboť uvedl, že na pozemek se dostal bez obtíží, neboť kousek zahrady nebyl oplocen, a zároveň že když v minulosti šel na pozemek obviněného pro svou kočku, musel přelézt plot. Otázka oplocení je přitom poměrně důležitá. Pokud by obviněný past umístil na veřejně přístupném pozemku, vzniklo by nebezpečí, že se do pasti chytí člověk (nebo například jeho venčený pes), což by škodlivost činu zvyšovalo. Pokud ale šlo o pozemek nejen soukromý, ale i oplocený (byť nedokonale), nebylo pravděpodobné, že se zde cizí lidé či jejich zvířata budou pohybovat. Jestliže bylo jasné, že jde o soukromý, oplocený pozemek, není z tohoto hlediska podstatné, že se přesto dalo v důsledku poškození plotu na pozemek vniknout. Zhodnocení povahy místa činu bylo ovšem úkolem soudu prvního stupně.

29. Otázkou také zůstává, jak dlouho byly obě nášlapné pasti nalíčeny. Pokud soud prvního stupně ve výroku rozsudku uvedl, že obviněný pasti nastražil v přesně nezjištěné době na počátku července 2021, není jasné, z jakého důvodu neuvěřil verzi, že obviněný pasti nalíčil právě před nocí z 3. na 4. 7. 2021, během níž se kočka do jedné z nich chytla. Závěr soudu evokuje možnost, že pasti byly nalíčeny například již od 1. 7. 2021, tedy několik dní. I tuto nejasnost je bezpochyby možno jednoduchým dokazováním odstranit. Umožní to upřesnit, jak akutní bylo nebezpečí ze strany predátorů, zda se skutečně jednalo o reakci na poškození chovu M. Č. z toho dne, případně zda obviněný nechal pasti nalíčeny několik dní. V takovém případě by ovšem bylo podstatné, v jakých intervalech obviněný pasti kontroloval. Ostatně, i pokud pasti nalíčil dne 3. 7. 2021, není zřejmé, jak si představoval jejich kontrolu a případné uvolnění chycené škodné. I tyto okolnosti - v souvislosti s výše uvedeným - mají vliv na stupeň škodlivosti činu.

30. K subjektivní stránce činu se soud prvního stupně vyjádřil jen zcela obecně a v podstatě jen slovy zákona (viz bod 4 odůvodnění rozsudku), odvolací soud vůbec. Jak již Nejvyšší soud zmínil, po formální stránce byly znaky nepřímého úmyslu naplněny, i když je otázkou, do jaké míry měl obviněný představu, že chycení do pasti způsobuje bolest „krutou a nesnesitelnou“, zvláště když v nedávné době (a údajně i v době skládání jeho mysliveckých zkoušek) byly tyto pasti k odchytu škůdců povoleny. Podstatnější však je, na jaká zvířata obviněný cílil. Ačkoli omyl v předmětu útoku zde z formálního hlediska nehraje roli, je při hodnocení škodlivosti činu důležité, že obviněný nebyl srozuměn s tím, že by se do pasti mohla chytit kočka nebo jiné domácí zvíře, které by na pozemek vniklo (stejně jako samozřejmě nebyl srozuměn s tím, že by se do pasti chytil člověk). Mohl sice předpokládat takovou možnost (zvláště když v minulosti už kočka poškozeného V. M. na pozemek vnikla a obviněný ji chytil), avšak byla málo pravděpodobná a obviněný zjevně žádný pozitivní vztah k takové možnosti neměl, a to ani ve formě tzv. pozitivní lhostejnosti (obzvláště pokud past byla nalíčena jen krátce a jednorázově). K chycení kočky domácí do pasti došlo evidentně jen nešťastnou náhodou, které obviněný okamžitě litoval. Ačkoli jsou předmětným ustanovením trestního zákoníku

chráněna jak zvířata domácí, tak volně žijící, rozdíl v subjektivní stránce činu obviněného není třeba blíže vysvětlovat.

31. Naznačené otázky bude nutno vzít v úvahu při posouzení, zda v daném případě místo uplatnění trestní odpovědnosti nepostačí uplatnění odpovědnosti za přestupek, konkrétně za přestupek podle § 27 odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat před týráním, jehož se dopustí mimo jiné ten, kdo týrá zvíře.

32. Rozsudek Okresního soudu v Chebu, jímž byl obviněný uznán vinným zločinem týrání zvířat podle § 302 odst.1, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, a napadené usnesení Krajského soudu v Plzni, jímž bylo odvolání obviněného zamítnuto jako nedůvodné, jsou z hlediska aplikace § 12 odst. 2 tr. zákoníku rozhodnutími, která spočívají na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., a proto nemohla obstát a musela být zrušena.

33. I když to obviněný v dovolání nenamítal (namítal to v odvolání), vzhledem ke zrušení napadeného rozhodnutí bude nutno se v dalším řízení blíže zabývat také otázkou způsobení trvalých následků na zdraví týraného zvířete, tj. naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 302 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku.

34. Pojem trvalých následků na zdraví ve smyslu citovaného ustanovení není v trestním zákoníku ani v judikatuře specifikován. Ze samotného smyslu tohoto ustanovení však vyplývá, že k naplnění tohoto znaku nepostačí jen nevýznamné, byť trvalé poškození zdraví zvířete, jako je například drobná deformace ušního boltce, ztráta nevýznamné části ochlupení, ztráta zubu apod. Následky na zdraví musí být podstatné, musí znamenat vážný zásah do zdraví zvířete. Vyplývá to i ze systematického výkladu, neboť tato zvlášť přitěžující okolnost je zákonodárcem považována za závažnější než například surové týrání zvířat po delší dobu členem organizované skupiny. A zároveň je toto trvalé poškození zdraví postaveno na roveň smrti zvířete.

35. K přesnějšímu vymezení, co je trvalým následkem na zdraví zvířete, lze použít určité paralely s některými ustanoveními a závěry judikatury, které se týkají poškození zdraví člověka. I zde musí jít o vážnou poruchu zdraví, jako je zmrzačení, tj. trvalá funkční změna části těla, ochromení údu, tj. trvalá nezpůsobilost nebo značně snížená schopnost pohybu některé končetiny nebo její části. Může jít také o ztrátu nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí anebo poškození důležitého orgánu. Zároveň může být určitým kritériem to, jestli trvalá porucha zdraví způsobila takové porušení normálních tělesných, popřípadě i psychických funkcí, že to výrazně znesnadňuje život zvířete, a to život před poruchou pro něj obvyklý. Tak například u závodního koně může být i velmi malé zhoršení hybnosti končetiny významným následkem na zdraví. Podstatné zde ovšem bude hledisko objektivní, neboť zvíře si svůj handicap neuvědomuje, prostě se mu přizpůsobí. I tyto skutečnosti je třeba v řízení o trestném činu týrání zvířat prokazovat, tj. nestačí jen závěr, že k nějakému trvalému následku na zdraví zvířete došlo.

36. V posuzovaném případě soudy tuto otázku dostatečně neobjasnily. Z výroku rozsudku vyplývá, že u kočky došlo k trvalému poškození struktury stěny kosti, v důsledku čehož je trvale omezena v pohybu, obratnosti a lovu ve venkovním prostředí. Tyto skutečnosti by však bylo nutno upřesnit. Samotné omezení v lovu ve venkovním prostředí patrně nebude znamenat podstatný, vážný zásah do zdraví a života kočky, která na lov nebyla nijak odkázána, neboť byla chována v domácím prostředí. Navíc, pokud soudy omezení v lovu ve venkovním prostředí považovaly za tak podstatné, že tento následek pojaly do výroku rozsudku, měly se zabývat i otázkou, zda lov koček domácích ve venkovním prostředí obecně nepředstavuje spíše nežádoucí jev v podobě narušení ekosystémů (decimování ptactva apod.). Jinou otázkou by ovšem zase bylo, zda majitel kočku používal k ochraně proti myším.

37. U omezení v pohybu a obratnosti by záleželo na jeho míře, která zatím z rozhodnutí soudů jednoznačně nevyplývá. Poškození struktury stěny kosti je odborný pojem, jehož přesný smysl a význam je poněkud nejasný. Ani úbytek části svaloviny, jak o něm hovořil ve své výpovědi svědek V. M., nemusí být tak významný. Je ovšem třeba uvést, že i Nejvyšší soud považuje za pravděpodobné, že u poškozené kočky k trvalému následku na zdraví ve smyslu uvedeného ustanovení došlo, bylo by však třeba to postavit najisto a založit na konkrétních zjištěních. Odborné vyjádření Krajské veterinární správy Karlovy Vary, z něhož soud prvního stupně vycházel, není zcela aktuální a hovoří pouze o možnosti amputace končetiny, aniž je jasné, zda k ní došlo, a dále uvádí, že trvalé následky se po rekonvalescenci dají předpokládat (tj. nikoli, že k nim s jistotou dojde a v jakém stupni závažnosti). Soud dovodil, že vzhledem k možným trvalým následkům obviněný naplnil znaky trestného činu týrání zvířat v uvedené kvalifikované skutkové podstatě, a tedy že spáchal nikoli přečin, nýbrž zločin. Krajský soud se k této otázce nevyjádřil. Lze tak uzavřít, že dosavadní zjištění neposkytovala dostatečný a nepochybný podklad pro závěr o použité právní kvalifikaci skutku.

IV.

Závěrem k podanému dovolání

38. Vzhledem k tomu, co bylo uvedeno výše, Nejvyšší soud zrušil jak napadené usnesení Krajského soudu v Plzni, tak rozsudek Okresního soudu v Chebu jako součást řízení předcházejícího napadenému usnesení. Zároveň zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která zrušením obou uvedených rozhodnutí ztratila podklad. Poté přikázal Okresnímu soudu v Chebu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání.

39. Závěrem pokládá Nejvyšší soud za nutné vzhledem k výraznému časovému odstupu od vyhlášení napadeného rozhodnutí (dne 22. 6. 2022) konstatovat, že věc mu byla s dovoláním obviněného předložena dne 16. 1. 2023, tj. po více než půl roce. V řízení před Nejvyšším soudem tedy nedošlo k průtahům.